

תוספת לימוד מראש חודש

ד. [בראש חודש ניסן] "שתי שבתות" לפני החג, צריכים להוסיף בלימוד הלכות החג באופן נעלה יותר, הן בכמות הזמן והן באיכות הלימוד, (בדוגמת ההוספה דהנהגה נסית בראש חודש ניסן)⁷.

לימוד הלכות קרבן פסח

ה. בהכנה להקרבת הפסח נכלל גם (ולכל לראש) לימוד פרטי הענינים דהקרבת הפסח, החל מ"סדר קרבן פסח" שנדפס בסידור השווה לכל נפש⁸.

מעות חטים - צרכי החג

הקדמה

בשולחן ערוך שלו פוסק אדמו"ר הזקן כי: "מנהג פשוט בכל ישראל שכל קהל וקהל משימים מס על בני עירן לצורך חטים לפסח לקנותם ולחלקם לעניי עירך". בדורנו, הורחב המנהג ממעות עבור חטים למצות למעות עבור כל צרכי הפסח. הרבי מה"מ הקדיש כמות יוצאת דופן של זמן לעורך התרמה שנתית זו.

בין פורים לפסח

א. יש להתחיל ה"שטורעם" בכל זה מבעוד מועד - שמיד לאחר פורים עוסקים כבר ב"מעות חטים"⁹ והולך וניתוסף בנתינת צרכי החג מזמן לזמן, ומוסיף והולך מיום ליום, ככל שמתקרבים לפסח¹⁰.

כל צרכי החג

ב. [במעות חטים] נכללים כל צרכי החג, עבור כל ימי הפסח (שבעה ימים, ובחול"ל שמונה ימים¹¹), - צרכי הסדר (מצות, ד' כוסות וכו'), וצרכי יום טוב בכלל (בגדי יום טוב, ומאכלי יום טוב), וכיוצא בזה¹².

פסח מהודר

ג. [גם] לאחר שכבר נתן לו צרכי החג, עליו להשתדל ולפעול עליו להתעלות לדראג נעלית יותר, שאז יתוסף אצלו בעניני הידור מצוה וכו"ב, וממילא, יתוסף גם בהצורך דנתינת צרכי החג, בהתאם למעמדו ומצבו החדש¹³.

שהמקבל יוכל לתת

ד. צריך להשתדל ביתר שאת וביתר עוז שלכל אחד ואחד מישראל (עד

7) מתי מתחילים?

במסכת פסחים ו. נחלקו הדעות ממתי צריך להתחיל ללמוד הלכות הפסח: "שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, ר' שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות (=שבועיים)".

לצאת ידי חובת שניהם

ש"פ ויקרא תנש"א - התוודעויות ע' 415-414: "אף שההלכה היא ש"שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום", דלא כדעת רשב"ג, מ"מ, נוסף לכן שבנוגע לכל הפלוגות אמרו חז"ל ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים". . . יש לומר שבנידון ידן יכולים לקיים ב' הדעות גם במעשה בפועל. ובפשוטות - שהתחלת הלימוד בהלכות החג היא שלוש יום לפני החג, וכשמתקרבים יותר לחג, "שתי שבתות" לפני החג צריכים להוסיף . . .

משה התחיל בראש חודש ניסן

ויש לומר הביאור בזה על פי המבואר בהמשך דברי הגמרא "טעמא דרשב"ג . . . משה רבינו עומד בראש החודש ומזהיר על הפסח, שנאמר "החודש הזה לכם ראש חדשים"

הימנע הנסי' מתוסוף ללימוד

- שבזה מרומו שהענין ד"החודש הזה לכם ראש חדשים" (הנהגה נסית) מהוה נתינת-כח להוספה בלימוד הלכות הפסח מר"ח ניסן . . . באופן נעלה יותר מהתחלת הלימוד שלוש יום לפני החג, ע"ד ובדוגמת ההוספה דהנהגה נסית בראש חודש ניסן לגבי הנהגה טבעית שלפני זה".

8) כך תקריב את הקרבן הרוחני:

ש"פ ויקהל-פקודי תשמ"ח - התוודעויות ע' 448. ושם (בהשיחה) ע' 444: "ומתחילים להתכונן להקרבת הפסח - כאמור, שמפ' פרה באים לפ' החודש, קרבן פסח - בביהמ"ק השלישי וכו'". וראה ש"פ צו, שבת הגדול תשמ"ח - התוודעויות ע' 516: "ועד"ז בנוגע לעבודה בנפש האדם בתוכן הענין דקרבן פסח: פרטי לקיחת הפסח - משכו וקחו", משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצוה", כלומר, למשכו עצמו, לסגת ולהתנער מכל דבר שהוא בבחינת "עבודה זרה", זר לתורה ויהדות, וקחו, לקחת עניני תורה ומצוות בריבוי יותר ובעומק יותר. ופרטי הענינים הקשורים עם הקרבת הפסח - "צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו", שכל פרטי כחותיו, מהכח הנעלה ביותר (שכל), כולם נעשים "קרבן פסח לה", חזורים באש דקדושה, "אהבת ה' כאש בוערה בלבבו כרשפי שלהבת כו", שיוקדת ובוערת תוך כל כולו".

9) שילוב תלמוד ומעשה

שיחת מוצאי שושן פורים תשמ"ט - התוודעויות ע' 464. וראה שיחת תענית אסתר ופורים תשמ"ח - התוודעויות ע' 411: "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה". . . ומנהג ישראל הוא, שמתחילים לתת משך זמן לפני פסח (החל משלשים יום קודם החג, יום הפורים)".

10) שיחת ערב פסח תש"נ - התוודעויות ע' 51. ע"ד שבועיים לפני החג ראה לקמן אות יא.

11) שיחת מוצאי שושן פורים תשמ"ט - התוודעויות ע' 464.

12) ש"פ צו תנש"א - התוודעויות ע' 443.

13) ש"פ שמיני תשמ"ט הערה 116 - התוודעויות ע' 512. ובשוה"ג שם: "ועד"ז בנוגע להמשפיע - ההעילוי שלו צריך להיות שלא בערך לגבי העילוי שרוצה לפעול אצל המקבל וכו'".

לימוד הלכות החג

הקדמה

בשולחן ערוך שלו, פותח אדמו"ר הזקן את הלכות פסח בהלכות הבאות: "חכמים הראשונים תקנו בזמן שבית המקדש היה קיים שיתחילו הדרשנים לדרוש ברבים הלכות הרגל שלשים יום לפני הרגל דהיינו שמפורים ואילך ידרשו הלכות פסח . ומחמשה באייר ואילך ידרשו הלכות עצרת ומ"ד באלול ואילך ידרשו הלכות החג לפי שכל אחד ואחד הדר בארץ ישראל חייב להביא ברגל ג' קרבנות עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה וכל קרבן צריך להיות נקי מכל מום ומשאר דברים הפוסלים את הקרבן לפיכך תקנו חכמים לדרוש הלכות הרגל שלשים יום לפניו כדי להזכיר העם את הרגל שלא ישכחו להכין בהמות הכשרים לקרבן ויהיה להם שהות כל שלשים יום. ותקנה זו לא נתבטלה מישראל אף לאחר שחרב בית המקדש שכל חכם היה שונה לתלמידיו הלכות הרגל שלשים יום לפניו כדי שיהיו בקיאים בהלכותיו וידעו המעשה אשר יעשו ולהמון עם היו דורשים הלכות הרגל בשבת שלפניו שבשבת זו היו מתקבצין כל העם מכל הכפרים לשמוע הלכות הרגל מפי החכם לפיכך נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו אם אינו ערב פסח והלכות החג דורש בשבת שובה (אבל עצרת אין בו הלכות מיוחדות שכל איסור והיתר הנוהגין בו נוהגין גם כן בפסח וסוכות). והעיקר לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשו ולא כמו שנוהגין עכשיו.

ובדורות הללו שאין החכם שונה לתלמידיו הלכות (לפי שהכל כתוב בספר) מצוה על כל אחד ואחד שילמוד הלכות הרגל קודם הרגל עד שיהיה בקי בהם וידע המעשה אשר יעשה".

ללמד דיני פסח מבעוד מועד

א. להסביר וללמד דיני הפסח מבעוד מועד, כדי שיספיקו לקנות מצות כשרות, מצה שמורה, כלים חדשים, (או להכשיר הכלים), וכיוצא בזה¹.

המשמעות הרוחנית של ביעור חמץ

ב. [הנ"ל כולל גם] להסביר הענין דביעור חמץ ברוחניות, להיות בן חורין מזה שנקרא בשם "חמץ" (וכן שאר השמות שקראו לו חז"ל)².

הכנת הילדים ללילה ארוך

ג. לחנך הקטנים (הן קטנים בשנים והן קטנים בידיעות) - "שלא ישנו התינוקות"³, (החל מ"התינוקות" שב⁴) אלא אדרבה - יפעלו פעולתם, החל מהשאלה דד' הקושיות [גם אצל ה"שאינו יודע לשאול"⁵].

וזאת למודעי שהליקוט כולל הן השיחות המוגהות והן השיחות הבלתי מוגהות (רשימת השומעים), מתשמ"ח ואילך, והוא על אחריות המלקט בלבד.

1) משיחת כ"ו אדר תנש"א - לידידי "מחנה ישראל" - התוודעויות ע' 402: "[לאחר שכל המשתתפים שיחיו ויגשו לכ"ק אדמו"ר שליט"א לקבל ברכתו הק', ביחד עם שליחות-מצוה לצדקה - פנה כ"ק אדמו"ר שליט"א להשלוחים שיחיו ואמר: וכו'".

2) תפילה להינצל מהחמץ שבלב

שם. וראה למשל ברכות ז. : "ברון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומה מעכב [שאינו אנו עושים רצונך, רש"י] שאור שבעיסה [יצר הרע שבלבנו המחמיצנו, רש"י] ושעבוד מלכותי יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם".

3) חלוקת אנשים

[הרבי מה"מ מתייחס למנהג המובא בגמרא פסחים קט. שהיו מחלקים לקטנים קליות ואנשים בליל הסדר בכדי שלא ישנו. אדמו"ר הזקן פוסק בשולחן ערוך סימן תע"ב, כי עליו למהר בעריכת הסדר בכדי שלא ישנו הילדים ואף אם מתעכב והילדים רעבים, אין לתת להם לאכול הרבה בכדי שלא יירדמו, הערוך].

4) תן לילד שברך להתבטאות

"החל מה"תינוקות" שבו, היינו, הענינים שהם עדיין באופן של קטנות, "שלא ישנו", אלא אדרבה יפעלו פעולתם וכו'".

5) מטרת הפתיחה לבן שאינו יודע לשאול

ש"פ ויקהל-פקודי תשמ"ח הערה 120 - התוודעויות ע' 444: "כולל גם הפעולה ד"את פתח לך" (אצל ה"שאינו יודע לשאול"), עד שגם הוא יגיע וישאל השאלה ד"בן חכם".

6) איך מחברים בין הפרה לגאולה?

שם ע' 444: "כדי למהר ולזרז יותר את הסמיכות דפרה להחודש (הגאולה) - יש להוסיף עוד יותר בעבודת ההכנה לפסח . . . במיוחד בנוגע לחינוך הקטנים . . . מהשאלה דד' הקושיות עד לסיימם וחזותם - "כולנו מסובין", עיני החרות".

נא לתלות על כותלי בית הכנסת, ומצווה לפרסם בכל מקום! כתובתינו באינטרנט: www.moshiach.net/blind,or: www.iChossid.com

לקטני קטנים ברוחניות ובגשמיות¹⁴) יהיו כל צרכי החג, ולא רק עבורו, אלא גם באופן שיוכל להכריז "כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח"¹⁵.

צרכי החג של הזולת קודמים לצרכיך

ה. על פי הציווי "ואהבת לרעך כמוך", צריך להשתדל שצרכי החג יהיו מונחים לפני "רעך", "כמוך", כמו ש"מונחים לפניך", ולא עוד אלא שצריך להקדים נתינת צרכי החג ל"רעך" עוד לפני ההתעסקות בצרכי החג שלו¹⁶.

חטים מתוקות

ו. [הנ"ל] צריך להיות באופן שנותן "מן הטוב והמתוק שבשולחנו כל חלב לה", כמודגש גם בדיוק הלשון "מעות חטים" - המשובח שבחמשת מיני דגן¹⁷.

תרומה יזומה

ז. לא צריכים להמתין עד שגבאי הצדקה יבוא למקומו ויבקש כסף עבור צרכי החג, אלא ביוזמתו האישית עליו להיות ברצוא לרוץ ולחפש איפוא אפשר לתת מעות חטים וכו' [נוסף על הסכום שנותן לפי בקשתו של גבאי הצדקה]¹⁸.

האם נתן מספיק!?

ח. גם לאחר ההתעסקות משך זמן בנתינת צרכי החג, צריך כל אחד ואחד לחזור ולהתבונן ולעשות חשבון-צדק האם נתינת צרכי החג היתה באופן המתאים, "כדבעי ל' למהוי", או שיש מקום וצורך להוסיף בזה עוד יותר¹⁹.

ה'מעשר' משתנה בהתמדה

ט. נוסף להנ"ל – גם לאחר נתינת צרכי החג "כדבעי ל' למהוי", מעשר, ועד לחומש²⁰ - צריך לעשות חשבון שלפני-ערך ההוספה בברכתו של הקדוש ברוך הוא בימים שבינתיים, גדל גם הסכום דמעשר או חומש, ובמילא, צריך להוסיף יותר בנתינת צרכי החג²¹.

נתינה על חשבון הברכה

י. על פי מארז"ל "עשר בשביל שתתעשר" - יכול וצריך להוסיף בנתינת צרכי החג²² עוד לפני ההוספה בברכתו של הקדוש ברוך הוא, וככל שירבה להוסיף בנתינת צרכי החג, תגדל יותר ברכתו של הקדוש ברוך הוא בעשירות מופלגה²¹.

נס = יותר מחומש צדקה!

יא. מראש חודש ניסן "שני שבתות"²³ לפני החג צריכים להוסיף בזה עוד יותר, ובהתאם לנתינת כח דראש חודש ניסן באופן של הנהגה נסית, יותר מטבעו ורגילותו (גם דקדושה), כלומר, ליתן יותר ממעשר ויותר מחומש, ועד - בלי גבול²⁴.

נתינה זריזה

יב. כשעומדים בסמיכות ממש לחג הפסח - יש להוסיף ולהשלים נתינת מעות חטים, וכל צרכי החג, באופן של זריזות, אשר, כללות ענין הזריזות מודגש ביותר בחג הפסח, החל מאפיית מצה שמורה בזריזות²⁵.

כל יהודי עשיר

יג. יש לעורר על דבר השלמת נתינת צרכי החג בשעות האחרונות דערב פסח²⁶ - שכולם יכולים וצריכים "להשלים" מלשון שלימות, לא רק "די מחסורו אשר יחסר לו", אלא גם באופן ש"אתה מחוייב לעשרו", שכל אחד ואחד מישראל יהי עשיר כפשוטו²⁷.

בגדים ותכשיטים לנשים

יד. [צרכי החג] כולל החיוב דשמחת החג אצל נשים ("אשה בעלה משמחה") - על ידי זה ש"קונה להם בגדים ותכשיטים"²⁸.

מעלתן של הנשים בנוגע לצדקה

טו. יש להדגיש גם שייכותן של הנשים למצות הצדקה, ויתירה מזה, שבנתינת הצדקה דנשים יש מעלה יתירה לגבי נתינת הצדקה דאנשים²⁹.

חלוקת מצה שמורה

טז. כשהכריזו על דבר ה"טנקים" בקשר ל"א ניסן - צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א להכריז גם כן על דבר חלוקת "מצה" שמורה³⁰.

ועאכ"כ מראש חודש ניסן, שאז נעשה החידוש בעבודה באופן של הנהגה נסית - צריך להוסיף בנתינת צרכי החג יותר מטבעו ורגילותו (כולל גם טבע ורגילות דקדושה), כלומר, ליתן יותר ממעשר ויותר מחומש, ועד - בלי גבול³¹.

צדקה מרוממת

וראה ש"פ תשא תש"ג - התוועדות ע' 417: "בעמדנו כעת בתוך שלושים יום קודם החג... המצוה דסיפוק צרכי החג לזולת צריכה להעשות באופן דנשיאת ראש בני ישראל ורצוא ושוב - הן בכמות והן באיכות: לכל לראש - נתינה באופן של הרחבה (נשיאת ראש) מצד הנותן, לא רק מעשר או אפילו חומש, אלא יותר מזה,

חומש בזרנו

[דאע"פ שאמח"ל "לא יבזו יותר מחומש", הרי מבאר בזה אדה"ז, שבדורותינו אלה "יש להרבות מאד מאד בצדקה", ו"אין לחוש משום אל יבזו יותר מחומש". ועל אחת כמה וכמה בזרנו זה - כמה דורות לאחרי אדה"ז,

תוספת צדקה בשמחה

וביחד עם זה - הדור דנשיא זורנו, ממלא מקומו, ששמו יוסף מלשון הוספה, כולל - הוספה בצדקה, ויצחק, כולל - נתינת הצדקה בשמחה ובטוב לבב, בסבר פנים יפות, וכמו"כ נתינה באופן שפועלים נשיאת ראש אצל המקבל - ע"ז שנותנים הצדקה בסבר פנים יפות (שהו עיקר בצדקה)".
(25) משיחת ר"א ניסן תשמ"ח - התוועדות ע' 50: "שלא יבוא לידי חימוץ חי"ר."

הזריז - משובח

ושם ע' 51: "ולכן, יסיימו עתה בענין הצדקה - לתת לכא"א שליחות-מצוה לצדקה, וכן יעשו בשאר המקומות ששומעים את הדברים, לזכות איש את רעהו בשליחות-מצוה לצדקה, בענין שהזמן גרמא - מעות חטים. וכל המקדים וכל הזריז - הרי זה משובח".

תן לו כמו שהיית רוצה שיהיה לך

וראה ש"פ צו תש"ג - התוועדות ע' 29: "לנצל את הזמן שנותר עד לכניסת החג כדי להשלים ולהוסיף בנתינת מעות חטים (וצרכי החג) לכל הזקוקים, [ובהערה 139: ולא רק "די מחסורו אשר יחסר לו", אלא גם באופן של הרחבה, ועד לעשירות, כמו שבנוגע לעצמו רוצה ומשתדל שכל עניניו יהיו באופן של הרחבה ועשירות] כך, שלא ישאר יהודי א' במעמד ומצב ד"דכפין" ו"דצריך".

מיהו הרעב והנצרך!?

ובהערה 140: "וגם אז מקום לאמירת "כל דכפין כו' כל דצריך כו'" - אילו יצויר שתהי' אפשרות כזו וכו'".

26) נצל את הרעבים האחרונים האפשריים למצוה

"בזמן שמותר לטלטל ממון, ויתירה מזה, בזמן שמצוה (לא רק מותר) לטלטל ממון - עבור עניני תורה ומצוות" וכו'".

27) להשיג שלימות

משיחת ערב פסח תש"ג - התוועדות ע' 52: "ובנוגע לפועל - "המעשה הוא העיקר": אף שבדאי קיימו כולם החיוב דנתינת צרכי החג (נוסף על החיוב הכללי דמצות הצדקה...) הרי, נוסף לכך שיתכן שישנם כאלה שמאילו סיבה שתהי' צריכים להשלים נתינת צרכי החג, יכולים וצריכים כולם "להשלים" מלשון שלימות... ובהתאם לכך, יתנו לכא"א שליחות-מצוה לתת לצדקה (כנהוג בכגון דא) - עבור צרכי החג, כהכנה להכרזה "כל דכפין כו' כל דצריך כו'".

28) אי אפשר לאכול מטבע

ש"פ ויקרא תנש"א - התוועדות ע' 419: "כדאיא בגמרא "איתא שכיחא בביתא ויהבא רפתא לעניי ומקרבא הנייהו [= אישה מצויה בביתה ונותנת לחם לעני והנאתה קרובה]... הגבר, נמצא מחוץ לביתה, וכאשר העני מבקש ממנו צדקה הוא נותן לו מטבע עימו יקנה העני דבר מה לאכול. האישה לעומת זאת, מצויה בביתה, וכאשר העני מבקש ממנה נדבה היא נותנת לו פת לחם שאיתה הוא משיב נפשו מיד, העורך ולהעיר שמתעם זה (מעלת הצדקה דנשים) שותפו גם הנשים והבנות בהתוועדות המיוחדת... עבור ה"בעלי-צדקה", לעורר ולזרז ע"ד ההוספה לצדקה ביתר שאת וביתר עוז".

30) בש"פ תזריע תשמ"ט - התוועדות ע' 535. וראה ש"פ שמיני תשמ"ט - התוועדות ע' 512: "הכנות לחג הפסח, לימוד הלכות החג, "מעות חטים", חלוקת מצה שמורה וכו'".

14) שיחת ט"ז אדר תש"ג - בעת ה"יחידות" הערה 80 - התוועדות ע' 399: "ברוחניות, ועאכ"כ אלה שהם קטנים רק בגשמיות".

15) סעודת חירות בבית העני שם ע' 399: "שיבואו ויסעדו על שולחנו הסעודה דפסח, סעודה של חירות". וראה גם ש"פ תשא תש"ג - התוועדות ע' 417.

16) משיחת ערב פסח תש"ג - התוועדות ע' 51: "עוד כדי כך, שהחיוב ד"מעות חטים" (שכולל כל צרכי החג) מתחיל שלושים יום לפני החג".

17) ש"פ ויקהל-פקודי תשמ"ח - התוועדות ע' 444: "אף שיוצא ידי חובת אכילת מצה מכל חמשת מיני דגן".

18) ש"פ תשא תש"ג - התוועדות ע' 417.

19) ש"פ ויקרא תנש"א - התוועדות ע' 415-414. וראה גם ש"פ תשא תש"ג - התוועדות ע' 421: "ולכן, גם לאחר ההחלטה ליתן צרכי החג כפי הראוי, צריך להתבונן עוה"פ אולי יש צורך להוסיף עוד יותר כו'".

20) "מצוה מן המובחן".

21) ש"פ ויקרא תנש"א - התוועדות ע' 415.

22) "נוסף על המעשר וחומש".

23) מפורים ומראש חודש

[ראה בהערה 7 לעיל, איך ניתן לצאת ידי חובת שתי הדעות החולקות מתי מתחילה חובת לימוד הלכות הפסח]. שם ע' 414: "וכשם שהדברים אמורים בנוגע ללימוד הלכות הפסח, כן הוא גם בנוגע לנתינת חטים לפסח וכל צרכי פסח לצרכים - שהתחלת ההתעסקות בנתינת צרכי החג היא שלושים יום לפני החג ו"שני שבתות" וכו'".

אין נזקקים מראש חודש

וראה ש"פ ויקהל-פקודי תנש"א - התוועדות ע' 386: "...מראש חודש ניסן ע"י ההכנה המתאימה בימים האחרונים חודש אדר, ובפרט שישנו שבוע שלם לפני ראש חודש ניסן. ומה טוב שבבוא ראש חודש ניסן יהיו כבר כל צרכי החג הדרושים לכא"א מישראל".

24) תרומה לא מוגבלת

ש"פ ויקרא תנש"א - התוועדות ע' 415-416: "...וכל זה - גם בימים שלפנ"ז ראש חודש ניסן;

להתבונן ולפעול

ב. כ"ה אדר צריך לעורר אצל כל אחד ואחת מישראל (אנשים נשים וטף) להתחזק בעניני מחשבה ופנימיות נפשו, ובאופן שההחלטות שעושה במחשבתו יבואו תיכף ומיד לידי מעשה בפועל⁵.

חשבון נפש מחשבתי

ג. כיון שכ"ה אדר שייך לענין של ראש השנה הרי זה זמן של חשבון הנפש, וחשבון צדק לא רק בעניני דיבור ומעשה, אלא גם בעניני מחשבה⁶.

בדורנו – עבודת ה' משודרגת

ד. הנ"ל הוא בפרט לכל אחד ואחת מדורנו זה, שזכו להפצת המעיינות חוצה שלא בערך לגבי דורות שלפניו – שכל זה מוסיף כח לעבוד ה' בעניני מחשבה, והמשכת חיות פנימיות הנפש⁷.

בשמחה

ה. עשיית החשבון צריכה להיות מתוך חיות ושמחה, כמו כל עניני עבודת ה' שצריכים להיות "בשמחה וטוב לבב", ועל אחת כמה וכמה בעמדתו בחודש אדר שצריך להיות השמחה בריבוי, "משנכנס אדר מרבין בשמחה"⁸.

פתיחה (-המשך)

יום הולדת

בכ"ה אדר תשמ"ח, יום ההולדת הראשון של הרבנית שחל לאחר פטירתה, השיק הרבי את מבצע יום הולדת, לפיו נדרשים אנו לחגוג את יום ההולדת תוך שמירה על עשרה מנהגים מיוחדים, הידועים בשם מנהגי יום הולדת. מה הקשר בין כ"ה אדר ליום הולדת?

יום הולדת לנשמת

אדמו"ר הזקן מסביר שנשמת אדם הראשון מתחדשת בכל שנה ביום בריאתה⁹ - ראש השנה; עימה, מתחדשות גם כל נשמות ישראל, מכיון שהיא

א, (יד) – הוא כ"ה אדר. ונמצא, שכ"ה אדר הוא "יום הולדת" דכל הבריאה כולה, שמים וארץ וכל צבאם, כולל "שמים וארץ" ורוחניים, כל סדר ההשתלשלות.

ניסן ותשרי – מחשבה ומעשה

ובפרט ע"פ הידוע (שער הכוונות ענין ר"ה דרוש א', פל"ח שער ר"ה פ"ד) (על יסוד המבואר בתוספות ד"ה כמאן מצליגן – ר"ה כז, א) בתיווך ב' הדעות ("אלו ואלו דברי אלקים חיים" – עירובין יג, ב) שבניסן עלה במחשבה לברוא ולא נברא עד תשרי, שעפ"ז יש עליו באופן הבריאה בניסן (כ"ה אדר) לגבי אופן הבריאה בתשרי (כ"ה אדר) – העילוי דמחשבה לגבי מעשה.

חודש הקמת המשכן

ויש להוסיף, שבהבריאה דניסן (כ"ה אדר) יש עליו נוסף – מכיון שבניסן הוקם המשכן (פקודי מ, ב. שם, יז) שעל ידו נעשה קיום העולם, כמארו"ל "עד שלא הוקם המשכן הי' העולם רותת משהוקם המשכן נתבסס העולם" (במדב"ר פ"ב, יא).

מחשבה מעשית

משיחת כ"ה אדר תש"נ - התוועדות ע' 444: "ומזה - הוראה לכל אחד ואחד מישראל. דכמו שמחשבתו ית' הרי היא "כולא חד" (וכולו יחיד) עם מעשה, שמחשבתו ית' נברא העולם (שזוהי הבריאה דכ"ה אדר) - כן הוא אצל איש ישראל, שנקרא אדם ע"ש "אדמה לעליון", שמחשבה ומעשה צריכים להיות בהתאחדות אצל".

וראה ש"פ שמיני תשמ"ט הערה 101 - התוועדות ע' 511: "ופשוט, שאף שבניסן הרי זה במחשבה בלבד, הרי, מחשבה זו היא בנוגע למעשה בפועל, בריאת העולם והאדם בפועל, וקיום התורה ומצוות במעשה בפועל, ודוגמתו בעבודת האדם - שגם בניסן אין להסתפק בהחלטה טובה במחשבה, אלא צריך להתחיל תיכף ומיד במעשה בפועל שהוא העיקר".

6 משיחת כ"ה אדר תש"נ - התוועדות ע' 445: "המעשה הוא העיקר: כיון וכו'".

גישה חופשית לכולם

שם ע' 444: "ועד שנדפסו ריבוי מאמרים מרביתנו נשיאנו שעד לפני איזה שנים היו רק בידי יחידי סגולה".

במלוא התנופה

שם ע' 445: "שזוהו תיכף משנכנס אדר, ומזה מובן גודל השמחה כשמגיעים לכ"ה אדר (שבכל יום ויום מכה ימים אלו הרבו בשמחה לגבי יום שלפניו)".

9 ליקוטי תורה ניצבים מז, א.

כ"ה אדר - וע"ד מנהגי יום הולדת

פתיחה

הרבנית הצדקנית חיה מושקא שניאורסון, רעייתו של הרבי מה"מ, נולדה בכ"ה אדר תרס"א בעיירה באבינוביטש הסמוכה לליובאוויטש, בשטח השייך כיום לביילורוסיה¹. התאריך כ"ה אדר הוא תאריך בעל משמעות רבה: בגמרא², נחלקו האמוראים מתי נברא אדם הראשון: רבי אליעזר סובר שראש השנה חל בא' תשרי, שהוא יום בריאת האדם. רבי יהושע סובר שאדם הראשון נברא בא' ניסן, ובהתאם לכך זהו ראש השנה היהודי.

אדם הראשון נברא כידוע ביום השישי לבריאה. יוצא אפוא, כי לדעת רבי אליעזר נברא העולם בכ"ה אלול, ולדעת רבי יהושע נברא העולם בכ"ה אדר.

כפי המבואר בתוספות³ והובא במאמרי חסידות רבים, למרות שאנו חוגגים בפועל את ראש השנה בחודש תשרי, הרי ש"אלו ואלו דברי אלוקים חיים", ולשניה ישנה משמעות. למעשה, החכמים לא ממש חולקים ביניהם, הם פשוט מתייחסים לשני שלבים בתהליך הבריאה – מחשבה ומעשה.

בעולם המחשבה האלוקי, התרחשה הבריאה בחודש ניסן. בעולם המעשה, הבריאה התרחשה בחודש תשרי.

אמנם המימד הפיזי, הגשמי של העולם, נברא בחודש תשרי, אך המימד הפנימי והרוחני שלו, מטרת הבריאה כפי שצוירה כביכול במחשבתו של בורא עולם, נוצר בניסן.

זה מסביר מדוע מושם דגש כה רב על כ"ה אלול וא' תשרי (ראש השנה), ולעומת זאת אין שום מנהג מיוחד בכ"ה אדר או בא' ניסן. מכיון שתחילת היצירה האלוקית, מחשבתו של בורא עולם אודות הבריאה נותרה נעלמת ומוסתרת ולא באה לידי ביטוי מעשי עד לבריאת היקום הגשמי.

למרות זאת, הרבי קובע כי כ"ה אדר הוא "יום כללי השייך לכל השנה כולה"⁴.

זאת למדעי שהליקוט כולל הן השיחות המוגהות והן השיחות הבלתי מוגהות (רשימת השומעים), מתשמ"ח ואילך, והוא על אחריות המלקט בלבד.

1 ראה גם המעשה הוא העיקר - כ"ב שבט, לפרטים נוספים על חייה של הרבנית הצדקנית.

2 ראש השנה יא.

3 ראש השנה כז. ד"ה כמאן מצליגן. וראה לק"ש חט"ז ע' 483 הערה 20.

4 משיחת כ"ה אדר תש"נ - התוועדות ע' 444: "ידועה הפלוגתא אם בתשרי נברא העולם או בניסן נברא העולם, וכשם שלמ"ד בתשרי נברא העולם, הכוונה בזה שא' בתשרי הוא יום השישי למעשה בראשית, יום בריאת האדם, ואילו יום ראשון ממש דמעשה בראשית הוא כ"ה אלול, עד"ז למ"ד בניסן נברא העולם - שיום ראשון דמעשה בראשית הוא כ"ה אדר. ואע"פ שאנו חוגגים ר"ה בתשרי - הרי מבואר ע"ז בתוס' (הובא בכמה מאמרי חסידות) שאלו ואלו דא"ת, והחילוק בין ב' הידועות הוא, שבניסן היתה בריאת העולם בדרגת המחשבה, ובתשרי - במעשה".

וראה ש"פ שמיני תשמ"ט הערה 15 - התוועדות ע' 501: "ולכן לא מצינו בכ"ה אדר (ואחד בניסן מנהגים מיוחדים במעשה בפועל בקשר ובשייכות להענין ד"תחלת מעשיך" - כי להיותו "תחלת מעשיך" במחשבה, הרי זה נשאר בהעלם, ולא בא בגילוי במעשה בפועל".

נוגע לכל ישראל

וראה התוועדות תשמ"ח ע' 460: "נוסף לכך שכל ענין דאיש פרטי בישראל נוגע לכל ישראל, ועד שנוגע לעולם כולו, כמארו"ל (סנהדרין ל"ז, סע"א - במשנה) "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם", מודגש הדבר ביותר בקשר ובשייכות ליום (ההולדת) כ"ה אדר:

מתי נברא העולם?

לדעת רבי יהושע (מלשון ישועה) – "בניסן נברא העולם" (ר"ה יא, רע"א), היינו שבריאת אד"ה" (יום שישי דברה"ע) היתה באחד בניסן, ובמילא, יום ראשון דברה"ע – "כל תולדות שמים וארץ נבראו ביום ראשון וכל אחד ואחד נקבע ביום שנגזר עליו" (פרש"י בראשית

בני ובנות ישראל שיום הולדתם בסמיכות לכ"ה אדר, וגם אלה שיום הולדתם לאחר משיך זמן¹⁴.

מנהגי יום הולדת

ת. כ"ק אדמו"ר מלך המשיח הציע בקשר לכ"ה אדר יום ההולדת של הרבנית הצדקנית חי' מושקא¹⁵ (שהוא גם יום הולדת דכל הבריאה כולה) לקיים ולפרסם ה"מנהגי יום הולדת" (ולהרוצה בזה - לזכות ולעילוי נשמתה)¹⁶:

הוספה¹⁷

- עליה לתורה - ביום שבת הקודם ליום ההולדת הגברים עולים לתורה, ובנוסף עולים לתורה גם ביום ההולדת עצמו, כשיום זה חל באחד מימי קריאת התורה.
- צדקה - הוספה בנתינת צדקה לפני תפילת שחרית ביום ההולדת וכן לפני מנחה. כשיום ההולדת חל בשבת או בחג - יש להוסיף בנתינת צדקה בערכב השבת או החג ומומלץ גם אחריהם.
- תפילה - הוספה ששבתבטא בתפילה עצמה - בכוננת התפילה, הן קודם התפילה - התכוננות בגדלות הבורא וכיוצא בזה והן באמירת ספר התהילים, ולכל הפחות אמירת אחד מחמשת הספרים (שספר התהילים מחולק לפי חמישה ספרים).
- לימוד מזמור התהילים החדש שאומר כל אחד בהתאם לגילו. (לדוגמא: ילד בן 12, אומר מזמור י"ג כנגד שנתו השלוש עשרה לתוכה נכנס. נער בן 16 אומר מזמור י"ז כנגד שנתו השבע עשרה וכן הלאה).
- תורה - הוספה בלימוד תורה הן בנגלה והן בחסידות (נוסף לשיעורי הלימוד הקבועים).
- אמירת מאמר חסידות בציבור (כולו או חלקו) ביום ההולדת או בהזדמנות הקרובה. וכן במיוחד בזמן סעודה שלישית בשבת הקרובה ליום הולדת.
- אהבת ישראל - הוספה בהשפעה על הזולת מתוך אהבת ישראל בהפצת התורה ומעיינותיה חוצה.
- חשבון נפש שבו האדם צריך להתבודד עם עצמו, להעלות זכרונות מהשנה שעברה עליו לבחון אותם ולשפר את דרכיו.
- התחזקות בעניני תורה מצוות - לכבוד ראש השנה הפרטי של כל אחד ואחד - שהוא יום ההולדת, על האדם לקבל על עצמו התחזקות נוספת בשמירת התורה והמצוות - הידור מצוה או עניין חדש כלשהוא. הדבר הראשון שיש להתחיל בו הוא הוספת שיעור חסידות.
- עריכת התוועדות מתוך שמחה של תורה ושמחה של מצוה כשבח והודיה לה'. ההתוועדות תיעשה עם בני הבית, חברים וידידים. (אם אפשר, יש לברך בהתוועדות - יום ההולדת "שהחיינו", על פרי או בגד חדש).

(המו"ל).

14 הכנה ליום ההולדת הפרטי

ש"פ שמיני תשמ"ט - התוועדות ע' 503: "ועד לכא"א מבני ישראל - שכיון שבכ"ה אדר "תחלת מעשיך" דהבריאה במחשבה) נעשה חידוש בכללות נש"י (כמו הולדת הנשמות) הרי זה גם הכנה ליום ההולדת הפרטי (לידת הגוף) בא' מימי השנה, לנצל יום הולדתו, "שמזלו גובר", כדי להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל עניני תורה ומצוות באופן של חידוש וכו'".

15 יום הולדת לאחר ההסתלקות

משיחת כ"ה אדר תשמ"ח: "להעיר, שהענין דיום הולדת שייך גם לאחר ההסתלקות. . . זאת ועוד: יום הולדת שייך וקשור גם ליום ההסתלקות. . . ויתירה מזה - "כדאי הוא יום הלידה שיכפר על המיתה".

16 שם הערה הראשונה - התוועדות ע' 460 ואילך.

17 עשרת המנהגי יום הולדת (מובא כאן עם שינויים קלים, ע"י העורך) - "ל כהוספה לשיחות אחרון של פסח תשמ"ח - התוועדות ע' 160.

כוללת בקרבה את כולם.

כפי שהוסבר לעיל, ישנם שני שלבים בבריאת האדם: השלב הראשון התרחש בא' ניסן אז נברא האדם במחשבה העליונה. השלב השני התרחש בפועל בא' בתשרי.

המחשבה היא פנימית ורוחנית, בעוד שהמעשה הוא חיצוני, ובעל ביטוי גשמי. לכן, למרות שכל הבריאה - כולל הנשמות - עברה דרך שני השלבים האמורים, הרי שא' ניסן, (יום בריאת האדם במחשבה) שקשור באופן מהותי ללידת הנשמות - רוחו הפנימית של האדם.

הזכרנו כבר לעיל שהעולם כולו נברא חמישה ימים לפני יצירת האדם¹⁰. במימד המחשבתי, זה קרה בכ"ה אדר.

כל העולם נברא למען עבודת הנשמה בעולם, כך שכשהנשמה הגיעה לעולם ביום השישי לבריאה, היא מצאה כבר את הכל מוכן ומצפה לה. חמשת הימים הראשונים של הבריאה הם חלק מבריאת הנשמה, הבריאה בהם היא זו שתאפשר לנשמה לבצע את משימתה ולהגשים את השליחות האלוקית שבשבילה ירדה לעולם.

כתוצאה מכך, נחשב כ"ה אדר כחלק מהשלב הראשון (והעיקרי) של בריאת הנשמות.

חידוש באין ערוך לגבי העבודה לפני זה

ו. בכ"ה אדר ["יום הולדת הנשמות"¹¹] צריך להיות חידוש בכל עניני העבודה, הן בעניני הרשות, והן בעניני קדושה, תורה ומצוות, באין-ערוך לגבי אופן העבודה שלפני זה [כמו שזה עתה נולד מחדש]¹².

מהרבנית ובני משפחתה לכל עם ישראל

ז. הנ"ל הוא לכל לראש - בנוגע לבני ישראל שיום הולדתם כפשוטו חל בכ"ה אדר, ונפעל גם אצל בני משפחתם¹³, ועל דרך זה גם אצל

10 ראש השנה מראה לנו, שליקום בכלל ולמין האנושי בפרט ישנם שני התחלות: 1) בתפילת ראש השנה, שחל בא' בתשרי, אנו אומרים: "זה היום תחילת מעשיך". "תחילת" הכוונה ליצירת האדם, המטרה האמיתית של כל המציאות הנשמית. מכיון שאדם הוא ההצדקה והמטרה של כל הבריאה, אנונו מתייחסים ליום בריאתו כאל "זה היום תחילת (כל) מעשיך (הבריאה)".

2) גם ההפך נכון. מכיון שבפועל התחילה הבריאה בכ"ה אלול כאשר כל מטרתה היא בריאת האדם מספר ימים מאוחר יותר, אנונו יכולים להתייחס ליום זה כאל תחילת בריאת האדם. שתי התחלות אלו, נמצאות גם בראש השנה ויום בריאת העולם שבניסן. א' ניסן הוא יום ההולדת של הנשמות, וכ"ה אדר, תחילת בריאת האדם במחשב, הוא השלב הראשון של בריאת האדם במחשבה.

11 יום הולדת לעבודת ה'

ש"פ שמיני תשמ"ט - התוועדות ע' 502-3: "שביום בריאת אדם הראשון בכל שנה נעשה הולדת הנשמות, ומזה מובן גם בנוגע לכ"ה אדר "תחלת מעשיך" במחשבה, שהוא כמו "יום הולדת" דכללות נשמות ישראל (פנימיות העולמות). ומזה מובן גודל החידוש שצריך להיות בעבודת כל אחד ואחד מישראל בקשר עם כ"ה אדר-בדוגמת החידוש ד"יום הולדת", היינו שגם לאחר שלימות עבודתו בקיום התורה ומצוות במשך כל הימים (השנים) שלפני זה, ועד באופן ד"בא בימים", יומין שלמין, צ"ל הוספה באופן של חידוש לגמרי, כמו שזה-עתה נולד מחדש, כלשון הכתוב "אני היום ילדתיך", ובוזה גופא - בתכלית השלימות, בדוגמת אדם הראשון שבתחלת בריאתו ה' בגן-עדן, מקומו האמיתי דכא"א מישראל נשמה בגוף לאורך ימים ושנים טובות) לולי התערבות ענינים בלתי-רצויים כו'".

ובפרט ע"פ הידוע גודל העילוי דיום הולדת - ש"מזלו גובר", היינו, התגברות ה"מזל" דכללות נשמות ישראל, ובהדגשה יתירה בכ"ה אדר (לגבי כ"ה אלול), כי, חודש אדר כולו, "בריא (ותקיף) מזלי", ולכן, התגברות המזל בחודש אדר היא באופן נעלה יותר, כיון שהתגברות זו היא בהוספה לבריא ותקיף מזלי".

12 בן אדם חדש

ש"פ שמיני תשמ"ט - התוועדות ע' 511: "כולל לגבי החידוש בכ"ה אדר ופרשת החודש שלפני זה, ובוזה גופא - בעילוי אחר עילוי, בלי-גבול שלמעלה מבלי-גבול, ויתירה מזה - לא רק הוספה באופן של בלי-גבול ואין-ערוך שהיא עדיין באותו סוג וגדר כו', כי אם, באופן של מציאות חדשה לגמרי, דוגמת ענין הלידה, היינו סוג וגדר אחר לגמרי".

13 יום הולדת של בעלת הבית

שם ע' 503: "הן ע"י האיש, והן ע"י האשה, ובהדגשה יתרה אצל האשה - להיותה "עקרת הבית", הן בנוגע לכל בית פרטי בישראל, והן בנוגע לכללות נשמות ישראל. . . ומזה מובן שיום הולדת של אשה (ובפרט אשה צדקנית) שייך יותר להולדת הנשמות דכללות נכסת ישראל". ובהערה 29: "להעיר שכ"ה אדר הוא יום הולדת הרבנית הצדקנית נ"ע ז"ע